

INFORME JURÍDIC

ASSUMPTE: Consulta sobre la personalitat jurídica de les societats civils i sobre la possibilitat de ser beneficiàries dels premis a la dona rural convocats per la Conselleria

ANTECEDENTS

PRIMER. Petició i caràcter de l'informe

En data 12 de juny té entrada sol·licitud d'informe jurídic, remés per la Sotssecretaria de la Conselleria, sobre els dubtes que se li plantegen a la Direcció General de Desenvolupament Rural en relació amb la personalitat jurídica de les societats civils i la possibilitat d'aquestes d'optar als premis a l'emprenedoria de les dones rurals, regulats en l'Ordre 1/2023, de 4 de gener, de la consellera d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, iconvocats per Resolució de la consellera de 6 de març de 2023.

D'acord amb l'article 5.3 de la Llei 1/2015, d'assistència jurídica a la Generalitat, ens trobem davant d'un informe facultatiu, sol·licitat sobre la base de la dificultat tecnicojurídica de l'assumpte i que no té caràcter vinculant. No obstant això, i tal com disposa l'article 6 de la Llei esmentada, els actes i resolucions administratives que s'aparten de l'informe hauran de ser motivats.

SEGON. Objecte de l'informe i normativa de referència

En la convocatòria de premis a l'emprenedoria de les dones rurals de la Comunitat Valenciana s'ha presentat una societat civil, amb domicili social a Segorbe i dedicada a l'activitat d'educació secundària tècnica i professional, la qual cosa ha generat el dubte de si una societat civil compta o no amb personalitat jurídica i, en conseqüència, pot o no ser beneficiària del premi.

L'escrit de sol·licitud d'informe, després d'exposar els antecedents i un estudi sobre la doctrina i jurisprudència sobre la personalitat jurídica de les societats civils, es plantegen dues qüestions:

- La possible consideració de les societats civils com a societats mercantils irregulars, en el cas que es dediquen a l'activitat mercantil.
- Si l'actuació pública d'una societat civil o una societat mercantil irregular és suficient per a considerar que compta amb personalitat jurídica pròpia o si és necessari algun altre tipus d'acreditació, com podria ser la inscripció en el Registre Autòmic d'Associacions de la Comunitat Valenciana.

A la qüestió plantejada resulten d'aplicació:

- Codi Civil, articles 1665 i següents
- Codi de Comerç, si la societat adopta alguna de les formes del Codi de Comerç (article 1670 Cc)
- Llei general de subvencions

II. CONSIDERACIONS JURÍDIQUES

PRIMERA. Sobre la personalitat jurídica de les societats civils

Un dels punts més controvertits en relació amb les societats civils, tant des del punt de vista doctrinal com jurisprudencial, és la qüestió relativa a la seua personalitat jurídica. En el Codi Civil no hi ha cap precepte que els atorgue personalitat jurídica. L'article 1669, quan nega personalitat jurídica a les societats els pactes de les quals es mantinguen secrets entre els socis, i en què cadascun d'aquests contractes en nom propi amb els tercers podria interpretar-se, *a contrario sensu*, com un reconeixement indirecte de la personalitat jurídica a la resta de societats civils, és a dir, a aquelles els pactes de les quals no romanguen secrets entre els socis (el que s'aconseguiria amb l'accés dels seus estatuts a les persones que amb elles entaulen relacions jurídiques) i que actuen enfront de tercers, no de manera individual, sinó com una societat.

Entre les opinions contràries al reconeixement de la personalitat, podem esmentar:

- La resolució de la DGRN de 31.03.1997, que assenyalava que, en virtut de l'apartat 2n de l'article 35 del Codi civil, són persones jurídiques les associacions d'interés particular, siguen civils, mercantils o industrials, a les quals la llei concedisca personalitat pròpia, independent de la de cadascun dels associats. D'aquest precepte pot deduir-se que perquè una societat civil tinga personalitat jurídica cal que li l'atribuísca expressament la llei.

A més, de la interpretació conjunta dels articles 1669 i 1670 es desprén que la societat civil només pot tindre personalitat jurídica quan els seus pactes puguen ser coneguts per tercers i que, mancant un registre específic per a aquesta mena de societats, només tenen personalitat jurídica les societats civils que revisten una de les formes reconegudes en el Codi de Comerç i s'inscriuen en el Registre Mercantil. Aquest argument pot veure's recolzat per l'article 119 del Codi de Comerç, del qual es dedueix que els pactes deixen de ser reservats quan consten en l'escriptura social.

- Per al Tribunal Suprem, en la seua sentència de 27.05.1993, la societat civil no inscrita en el Registre Mercantil ha de qualificar-se com a irregular o de fet, vàlida en l'esfera interna, però no en les seues relacions amb tercers i, per tant, no dotada de personalitat jurídica.

Hi ha també nombroses opinions doctrinals i jurisprudencials a favor del reconeixement de la personalitat, entre altres:

- Les sentències del Tribunal Suprem de 10.11.1978, 09.10.1987 i 31.05.1994, entre moltes altres, que assenyalen que el contracte de societat civil es perfecciona pel mer consentiment, sense que l'aportació d'immobles altere la seua eficàcia. Per la seua banda, l'absència d'escriptura pública ha d'entendre's que opera enfront de tercers i no *inter partes*, per la qual cosa cal estimar que l'ens societari és vàlid i operant entre les parts que el van estipular (STS 21.06.1990 i 09.10.1995).

- L'**opinió doctrinal majoritària** (Castán, Girón, Lacruz, Menéndez...) coincideix que per a reconèixer personalitat jurídica a les societats civils amb forma civil basta la mera publicitat del fet, que existeix quan comencen a exercir-se activitats socials en nom de la societat. La societat externa, estructurada contractualment pels socis per a actuar en el tràfic unificadament amb el nom de la societat, com si fora subjecte de dret, està dotada de la personalitat jurídica bàsica que defineix l'article 38 del Codi civil.

Per a l'Agència Tributària les societats civils tenen personalitat jurídica quan es manifesten com a tals en el moment de sol·licitar el Número d'Identificació Fiscal, és a dir, quan l'esmenten en l'acord de voluntats. Les Instruccions de l'Agència Tributària, en relació amb les societats civils com a contribuents de l'impost de societats indiquen que, d'acord amb les consultes i doctrina de la Direcció General de Tributs:

1) Si l'entitat es manifesta com a societat civil davant l'AEAT en el moment de sol·licitar el NIF (esmentant-lo així en l'acord de voluntats) s'ha de considerar que té la voluntat que els seus pactes no es mantinguen secrets, la qual cosa li atorgarà personalitat jurídica i, per tant, la consideració de contribuent de l'impost de societats (sempre que tinga objecte mercantil en els termes que s'assenyalen a continuació). En aquest cas s'atorgarà un NIF "J" de societat civil.

2) Si l'entitat no es manifesta com una societat civil davant l'AEAT en el moment de sol·licitar el NIF, sinó que es manifesta com qualsevol altra entitat sense personalitat jurídica de l'article 35.4 LGT (esmentant-ho així en l'acord de voluntats), s'ha de considerar que té la voluntat que els seus pactes es mantinguen secrets, la qual cosa no li atorgarà personalitat jurídica i, per tant, no es considerarà contribuent de l'impost de societats. En aquests casos, podem estar en presència d'una comunitat de béns, d'una herència jacent o en presència de qualsevol altre ens sense personalitat jurídica. A tots aquests se'ls atorgarà un NIF "E".

TERCERA. Sobre la consideració de la societat civil com una societat irregular i sobre la possibilitat d'exigir la seua inscripció en el Registre d'Associacions

La societat civil que es dedique a una activitat mercantil i no estiga constituïda en escriptura pública i inscrita en el Registre Mercantil, és considerada efectivament com una societat irregular. En aquest sentit, la sentència de la Sala Primera del Tribunal Suprem núm. 919/2002, d'11 d'octubre, argumenta que «Quant a l'existència de la societat mercantil irregular cal tindre en compte la doctrina jurisprudencial recollida en la sentència de 8 de juliol de 1993, que cita les de 3 d'abril, 11 de juny i 6 de novembre de 1991, segons la qual des del moment que els contractants es van obligar a posar en comú determinats béns amb intenció d'obtindre un lucre, això denota l'existència de la societat de naturalesa mercantil».

No obstant això, el fet que la societat sol·licitant de la subvenció siga o no considerada com una societat irregular, entén aquesta Advocacia que té poca rellevància quant a la determinació o no de la seua personalitat jurídica i, per això, no ens estendrem en la qüestió.

Tampoc analitzarem la possibilitat d'exigir la seua inscripció en el Registre d'Associacions, ja que les associacions són un tipus d'entitat diferent, manifestació del dret fonamental reconegut en l'article 22 de la Constitució, que sí que tenen personalitat jurídica i que són objecte de publicitat a través del Registre d'Associacions, al qual no tenen accés les societats civils, d'acord amb el Decret 181/2002, de 5 de novembre, del Govern Valencià, pel qual es crea el Registre Autòmic d'Associacions de la Comunitat Valenciana. Es troben regulades en la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació, l'àmbit d'aplicació de la qual se circumscriu a les associacions sense fi de lucre, la qual cosa permet deixar fora del seu àmbit d'aplicació les societats civils, mercantils,

industrials, i laborals, les cooperatives i mutualitats i les comunitats de béns o propietaris les finalitats i la naturalesa de les quals no respon a l'essència acceptada de les associacions.

QUARTA. Conclusions

D'acord amb el que s'ha assenyalat en l'apartat segon d'aquest informe, un element diferenciador que l'òrgan gestor podria tindre en compte a l'hora d'admetre o no la personalitat jurídica de la societat civil sol·licitant de la subvenció és el de la lletra consignada en el seu NIF. De manera que si la lletra és la E, es considerarà que estem davant d'una unió econòmica sense personalitat i, per tant, no podria ser beneficiària de la subvenció; mentre que si és la J, sí que podria admetre's la seua personalitat jurídica d'acord amb la doctrina i jurisprudència majoritària.

Amb la finalitat d'aclarir la qüestió per a futures convocatòries, es recomana modificar les bases reguladores dels premis, incloent-hi o excloent expressament les societats civils i altres tipus d'unions sense personalitat, segons la previsió de l'article 11.3 de la Llei general de subvencions, que disposa que: *Quan es preveja expressament en les bases reguladores, podran accedir a la condició de beneficiari les agrupacions de persones físiques o jurídiques, públiques o privades, les comunitats de béns o qualsevol altre tipus d'unitat econòmica o patrimoni separat que, fins i tot mancant de personalitat jurídica, puguen dur a terme els projectes, activitats o comportaments o es troben en la situació que motiva la concessió de la subvenció.*

CINQUENA. Sobre la publicitat activa del present informe

Als dubtes plantejats per la Direcció General de Desenvolupament Rural, el sotssecretari afegit en la seua sol·licitud d'informe una consulta sobre l'obligació de publicar el present informe, conformement amb l'article 27 del Decret 105/2017, de desplegament de la Llei 2/2015. La nova Llei 1/2022, de 13 d'abril, de transparència i bon govern de la Comunitat Valenciana, el títol I de la qual ja ha entrat en vigor, preveu en l'article 16.2:

2. A més, l'administració de la Generalitat i el seu sector públic instrumental han de publicar la informació següent, adaptada a les seues particularitats organitzatives:

a) Aquells informes jurídics de l'Advocacia General de la Generalitat que donen resposta a consultes plantejades, en la mesura que suposen una interpretació del dret, és a dir, que tinguen incidència sobre la interpretació i l'aplicació de les normes. Ha de ser necessària consulta prèvia a l'Advocacia General de la Generalitat amb caràcter preceptiu.

La disposició final segona de la Llei 1/2022, en l'apartat segon, assenjala que:

2. Romandran en vigor, en tot el que no s'opose a aquesta llei i fins que no es deroguen expressament, el Decret 105/2017, de 28 de juliol, del Consell, de desenvolupament de la Llei 2/2015, de 2 d'abril, de la Generalitat, en matèria de transparència i de regulació del Consell de Transparència, Accés a la Informació Pública i Bon Govern, i el Decret 56/2016, del Consell, de 6 de maig, pel qual s'aprova el Codi de bon govern de la Generalitat. El Consell haurà de realitzar, si escau, les modificacions normatives necessàries per a adaptar el contingut d'aquests decrets al que estableix aquesta llei.

D'altra banda, l'article 27.2 del Decret 105/2017, de desplegament de la Llei 2/2015, situat en el capítol I del títol II, dedicat a la publicitat activa, disposa que:

Presidència

Abogacia General de la Generalitat

Així mateix, les sotssecretaries publicaran, prèvia consulta preceptiva a l'Advocacia General de Generalitat, aquells informes jurídics de la mateixa que donen resposta a consultes plantejades en la mesura que suposen una interpretació del dret, dels drets garantits en la normativa vigent en matèria de transparència o que tinguen efectes jurídics, amb els límits establits en la Llei 19/2013, de 9 de desembre, especialment en els articles 14.1r, lletres f) i k) i 18.1.b).

Per tot el que s'ha exposat, no apreciant la concurrència de cap dels límits previstos en la Llei 19/2013, entenem que el present informe jurídic ha de ser objecte de publicitat activa.

Això és tot el que cal informar, en el dia de la data de la signatura electrònica.

 GENERALITAT
VALENCIANA
L'ADVOCADA DE LA GENERALITAT